

УСМЕНА КЊИЖЕВНОСТ

ЛИРСКА ПОЕЗИЈА

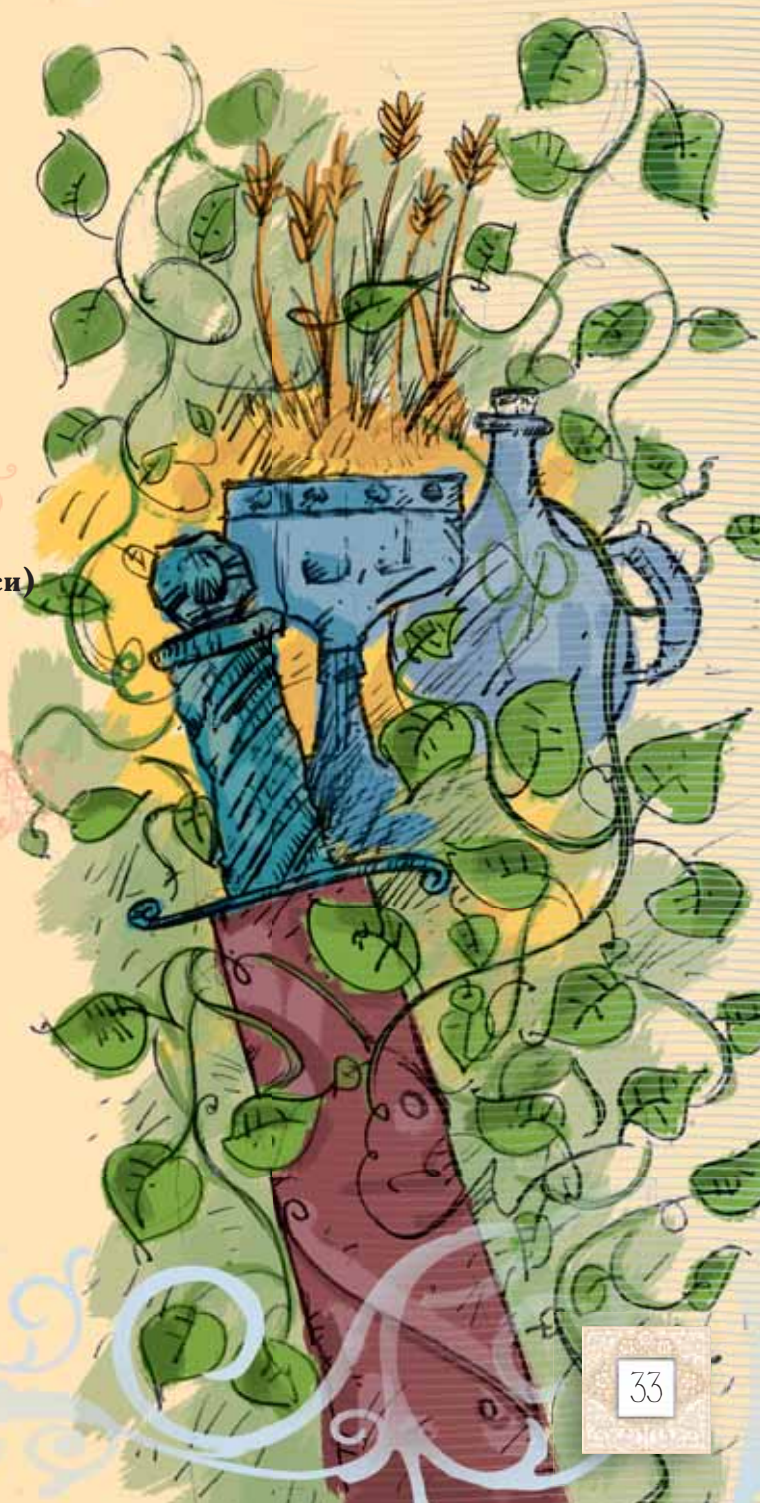
- Митолошке песме
- Религиозно-верске песме
- Обредне и обичајне песме
- Посленичке песме
- Љубавне песме
- Породичне песме
- Родољубиве песме
- Шаљиве песме

ЕПСКА ПОЕЗИЈА

- Десетерачке, јуначке песме (циклуси)
- Бугарштице (песме дугог стиха)

ЕПСКО-ЛИРСКЕ ПЕСМЕ

- Баладе
- Романсе

Покушај да сам откријеш битне елементе ЗНАЧЕЊА и ЗВУЧАЊА у следећој песми.

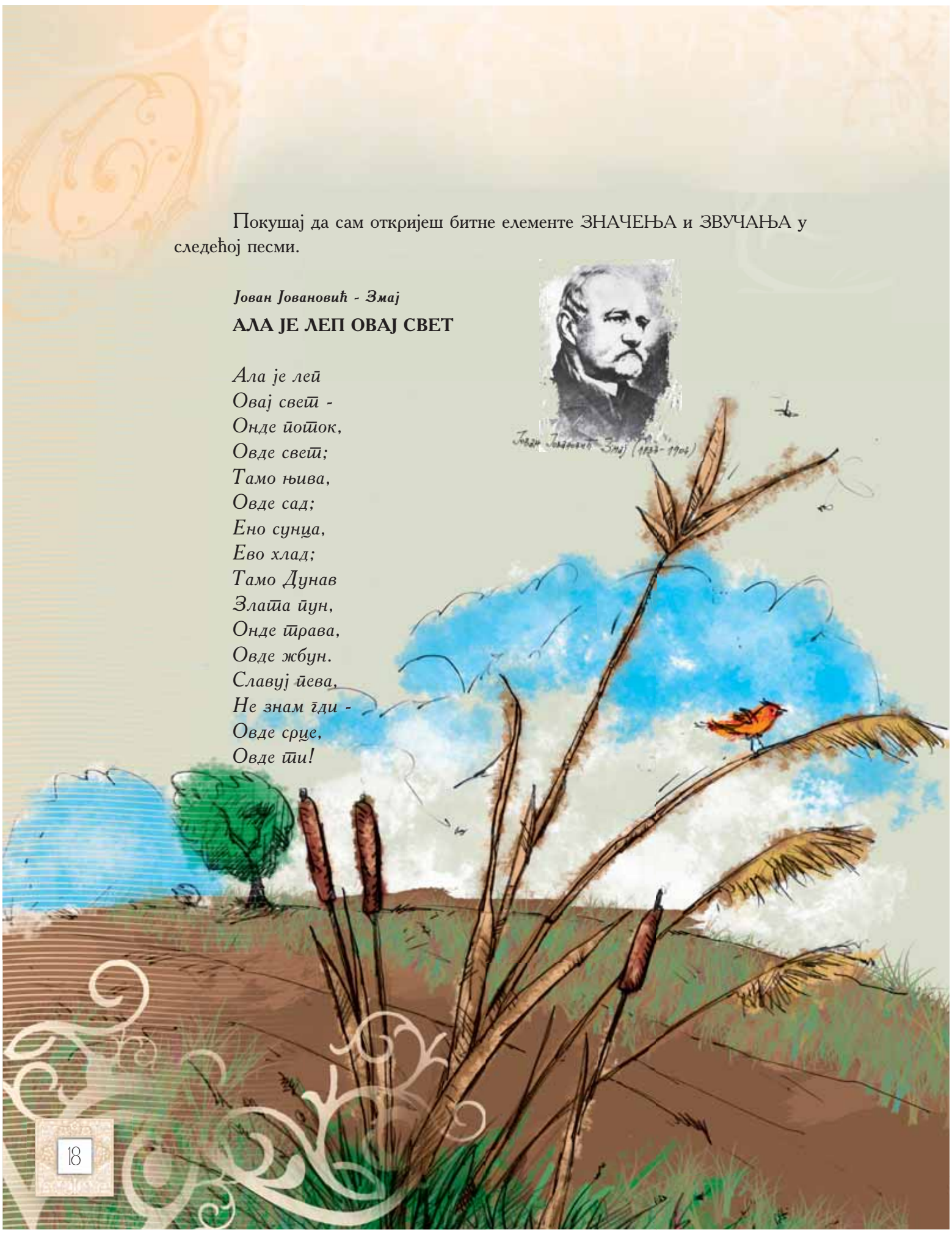
Јован Јовановић - Змај

АЛА ЈЕ ЛЕП ОВАЈ СВЕТ

*Ала је леи
Овај свеи -
Онде ѿиок,
Овде свеи;
Тамо њива,
Овде сад;
Ено сунца,
Ево хлад;
Тамо Дунав
Златиа ѿун,
Онде ѿрава,
Овде жбун.
Славуј ѿева,
Не знам ѿди -
Овде срце,
Овде ѿи!*

Јован Јовановић Змај (1873-1904)

УМЕТНИЧКА, АУТОРСКА КЊИЖЕВНОСТ

Три књижевна рода представљају три природна облика поезије.

Ј. В. Геџе

ЛИРСКИ РОД

- Ода
- Дитирамб
- Љубавна песма
- Идила
- Елегија
- Рефлексивна песма
- Описна песма
- Социјална песма
- Родољубива песма
- Дидактична песма
- Дечја песма
- Сатирична песма
- Епиграм
- Епитаф
- Епиталм

Утврђени песнички облици

- Сонет
- Сонетни венац
- Канцона
- Мадригал
- Газела
- Рубаија

УСМЕНА ИЛИ НАРОДНА КЊИЖЕВНОСТ

Под усменом књижевношћу подразумевамо најстарији вид изворне живе речи настале у народу и преношене усменим путем с генерације на генерацију. Иако је најчешће потекла од даровитих појединаца дело је опстајало само ако је прихваћено и запамћено. У почетку је била саставни део игре или ритуала, а касније се одвојила у посебну уметност. Назив за ову врсту уметничких остварења прихваћен је у другој половини XIX века. Најзначајнији део овог стваралаштва забележио је Вук Стефановић Караџић у првој половини XIX века. Народна књижевност се дели на поезију и прозу. Драма као целовит род не постоји, а драмске елементе налазимо у појединим играма на свадбама као и у обредној лирици.

ЕПСКО - ЛИРСКЕ ВРСТЕ

У епско-лирске врсте убрајамо лирске, приповедне неисторијске песме. Оне говоре о неком догађају, али у тој причи има много лирскога. Вук Караџић их је посебно издвојио запазивши да се оне налазе „на међи јуначкије и женскије“. У ове врсте убрајамо БАЛАДЕ и РОМАНСЕ.

БАЛАДА

БАЛАДА говори о неком догађају и судбини неке личности. Причање у њој је живо и драматично, са пуно осећања. Мотиви су из породичног живота, а крај је често трагичан. У РОМАНСАМА је опевано или весело или суморно расположење, али никад трагично.

Најпознатије баладе су: **Смрт Омера и Мериме, Хасанагиница, Предраг и Ненад, Женидба Милића Барјактара**, а најпознатије романсе **Стојан и Лиљана, Биљана платно белеше** (македонска) итд.

ШАЉИВЕ НАРОДНЕ ПРИПОВЕТКЕ

Шаљиве народне приповетке говоре о реалним догађајима, али су обојене хумором. Прича почива на некој супротности или животној (не)згоди. Формално и садржински сличне су новели и анегдоти. Људски пороци и настраности се у њима жигошу, излажу подсмеху. Распон хумора се креће од безазлене шале до уочљиве сатире. Од бројних наслова споменимо ове: **Лаж за опкладу**, **Двије љенштине**, **Мудрац и во** и др.

ПУСТИО БИХ ЈА ЊЕГА, АЛИ НЕЋЕ ОН МЕНЕ

Некакав Турчин сврне с пута у поток да се напије воде, па га ухвати хајдук, а он онда дозвавши свога друга који је био остао на путу, каже му:

— *Ходи, ухвайџио сам хајдука!*

Друг му одговори:

— *Кад си ља ухвайџио, а џи ља џоведи амо.*

Онда му он каже:

— *Али неће да иде.*

Кад му друг на то рече:

— *Ако неће да иде, а џи ља џусџи — а он му одговори:*

— *Пусџио бих ја њеџа, али неће он мене!*

